

Delavsko-kmetijski list.

Proletarci
vseh dežela
združite se!

Izhaja vsak četrtek. — Naročnina: mesečno 6 Din, četrletno 15 Din.
Uredništvo in Upravništvo: V Ljubljani, Delavski dom, Marxov trg 2/II.

Leto II

LJUBLJANA, 19. novembra 1925.

Stev. 42.

O spornih vprašanjih med našimi slovenskimi sodrugi.

Diskusija, ki se je pred kratkim začela v „Del.-km. Listu“, je izzvala veliko zanimanje v celokupni proletarski javnosti Jugoslavije, ker so sporna vprašanja, o katerih se diskusija vodi, velikega pomena ne samo za naše bodoče delo v Sloveniji, temveč tudi v celi Jugoslaviji. Zato smatramo tudi mi za svojo dolžnost, da jasno in odkrito povemo pred našimi slovenskimi sodrugi svoje stališče o temeljnih spornih vprašanjih. To smatramo za toliko potrebnejše, ker dosedanja diskusija ni pojasnila bistva spornih vprašanj.

1. Osnovni vzroki krize in pot, kako priti iz nje.

Naše gibanje v Sloveniji se je nahajalo dosedaj ves čas v glavnem v oni fazi svojega razvoja, v katerem je bilo naše gibanje v ostali Jugoslaviji do pred dvema leti. Osnovni pojavi, ki karakterizirajo to fazo so: *ideološka neizdelanost, močne socialdemokratske tradicije, nedostajanje jasne politične linije, umikanje pred idejnimi diskusijami in formuliranjem svojih stališč pri tem pa povdaranje medsebojnih osebnih obtožb radi odgovornosti za pretrpljene poraze.*

Mi smo v ostali Jugoslaviji že izšli iz te faze kaotičnih odnošajev v gibanju in stopili v drugo fazo, v kateri so se ti odnosi likvidirali potom idejnega pročiščenja v diskusijah o temeljnih političnih in organizacijskih vprašanjih, ki so poglobile ideologijo našega gibanja in koristile izdelanosti njegove splošne politične linije.

Naši vodilni sodrugi v Ljubljani žal niso dovolj razumeli značaja teh diskusij za delavski pokret v celi Jugoslaviji in zato je slovenski del našega gibanja ostal neobveščen o bistvu teh diskusij. Kakor večkrat prej in posej, tako so se tudi ob tej priliki pri večini vodilnih sodrugov v Ljubljani pojavile socialdemokratske tradicije v obliki separatističnih tendenc, ki so v nasprotju z revolucionarno-marksističnim pojmovanjem proletarskega gibanja, ki je po svojem bitju internacionalen. Izgleda, da takim sodrugom ni jasno, da morajo marksisti v Sloveniji poleg odločnega boja za pravico do samoopredelitve Slovenije istočasno kot internacionalisti delati za čim tesnejšo duhovno in organizacijsko stajanje s srbskimi in hrvaškimi revolucionarnimi proletarci. Sicer se mora priznati, da so take separatistične tendence bile prej deloma podpirane z nedovoljno pazljivostjo naših centralnih instanc. Toda to nikakor ne more opravičiti tega separatizma, posebno ker so neke prejšnje intervencije prinesle najboljše rezultate, kot n. pr. likvidacijo Socialistične Stranke Delovnega Ljudstva in njen vstop v Neodvisno Delavsko Stranko Jugoslavije.

Vsled takih separatističnih tendenc ni bilo idejno prečiščavanje prenešeno v naše gibanje v Sloveniji, ne pred dvema leti, pa tudi ne do sedaj in naše gibanje v Sloveniji se nahaja še dosedaj v fazi, iz katere je v ostalih pokrajinah pričel odhajati že pred 2 leti.

Iz tega sledi jasno, da je edina pot, da se pride iz te faze, ista kot je bila v ostali Jugoslaviji: *likvidacija kaotičnih odnošajev potom idejnega prečiščavanja*

temeljnih političnih, strokovnih in organizacijskih vprašanj, pobijanje ostankov socialdemokratske ideologije in utrjevanje splošne linije revolucionarno-marksistične politike v Sloveniji.

2. Proti socialdemokratski ideologiji — za revolucionarno-marksistično politiko.

Od osnovanja našega gibanja v Sloveniji do danes, so v njem prevladovala desne oportunistične tendence, ki so v nekoliko slučajev kot reakcija na nje, izzvale ultraleve pojave ali izdelane revolucionarno-marksistične politične linije ni bilo in jo še ni.

To izhaja največ od tod, ker v nobeni pokrajini Jugoslavije naše gibanje ni tako pod vplivom socialdemokratske ideologije kot v Sloveniji. Poleg tega, to je vpliv take socialne demokracije, ki je mogla pustiti najslabše sledove. Za časa svetovne vojne je bila večina vodstva slovenske socialne demokracije zastupljena z Rennerjevim avstrijskim socialimperializmom, t. j. reformizmom najhujše vrste v avstro-marksistični šoli. Ona je s svojim lojalnim obnašanjem napram avstrijskim oblastem gledala na to, da uduši spontane revolucionarne zamahe slovenskega proletariata. Opozicija, ki se je že za časa vojne pojavila v kritu slovenske socialne demokracije proti avstrijskemu socialimperializmu, ki so ga pod krinko internacionalistične frazeologije dejansko zastopali A. Kristan in komp. večjim delom ni bila revolucionarna, temveč reformistična in jugoslovensko socialpatriotična (Prepeluh, Ljavec itd.) Taka opozicija je sodelovanje z avstrijskimi oblastmi samo zamenjala s sodelovanjem z jugoslovensko buržuazijo in je služila avstro-slovenskim socialimperialistom kot most k jugoslovensko-srbskemu ministerializmu.

Iz boja s tako socialno demokracijo je izšel naš pokret v Sloveniji. Toda reformistična ideologija je bilo tako globoko ukoreninjena, da se je on, kakor je znano, organizacijsko pojavil več kot leto dni pozneje kot v ostali Jugoslaviji.

Vendar s samim pojavom našega gibanja v Sloveniji še niso prenehale v njem živeti socialdemokratske tradicije. Kako globoko so bile one ukoreninjene se vidi najboljše iz celokupnega dosedanjega razvoja našega gibanja v Sloveniji, ki kaže, da so te tradicije udarjale svoj žig na njegovo stališče v najvažnejših vprašanjih.

Socialdemokratske tradicije so omogočile začasni uspeh reformistične tvorbe taktike *enotne fronte* pri vstvarjanju Zveze Delovnega Ljudstva in Soc. Stranke Delovnega Ljudstva. Celo še po likvidaciji grupe Klemenčič-Fabjančič so se pojavile v drugih oblikah.

Tako so se ostanki socialdemokratske ideologije pokazali v *splošnem političnem delu*, v katerem se večina ljubljanskih vodilnih sodrugov ni dovolj jasno omejila od socialdemokratske politike služenja srbskemu imperializmu pod krinko jugoslovenstva. Poleg naglašanja boja za pravico samoodločbe Slovenije in za zvezo delavcev in kmetov, oni niso dosledno delali na vstvarjanju enotne fronte delavnega ljudstva v Sloveniji potom vezanja njegovih vsakodnevni bojov z bojem proti imperia-

lizmu velkosrbske buržuazije, za popolno nacionalno svobodo Slovenije in za delavsko-kmečko oblast. Namesto da so v tem pravcu skoncentrirali naš boj proti hegemonističnemu PP režimu, kot našem glavnemu nasprotniku, namesto da bi napram socialdemokratskim voditeljem zavzeli stališče kot napram slugam tega PP režima, a napram SLS kot napram kolebljivi malomeščanski stranki, ki se plaši pred vsakim odločnejšim bojem proti hegemoniji. Srbske buržuazije in bolj kot tak boj želi sporazum s srbsko buržuazijo in monarhijo, je večina naših vodilnih sodrugov, posebno v času volilnega boja, nastopala ali neodločno in neodrejeno ali čisto nasprotno. Ves boj so oni skoncentrirali proti SLS kot da je ona zato, ker je številčno najmočnejša in kulturno najreakcionarnejša že s samim tem tudi naš glavni nasprotnik v Sloveniji. S tem tudi so oni SLS omogočili, da nas je pred masami denuncirala kot indirektno pomagače PP režima. To je SLS bilo tem lažje, ker je večina naših vodilnih sodrugov v Ljubljani za časa najbesnejšega terorja PP režima s svojo strokovno politiko kapitulirala pred slugami tega režima pred socialdemokratskimi voditelji Glavnega Radniškega Saveza in njegove strokovne komisije. Ker pa se je ta kapitulacija v naši strokovni politiki izvršila istočasno (marc 1925) s kapitulacijo vodstva HRSS (Hrvatske Republikanske Seljačke Stranke — Radič) pred režimom, tedaj se razumljivo ni mogla uspešno vporabljeti taktika enotne fronte napram slovenskim republikanskim kmetom in ni se moglo uspešno demaskirati izdajalstva vodstva HRSS. Ta oportunistična politika je v očeh delovnih množic v Sloveniji zmanjšala moč naših temeljnih parol boja proti hegemonističnemu režimu za nacionalno svobodo in za delavsko-kmečko oblast.

Taka napačna politika izhaja odtod, ker se ni pravilno pojmovalo niti vloge socialne demokracije niti revolucionarno-marksistično stališče v socialnem, kmečkem in strokovnem vprašanju, ker ni bila potegnjena jasna meja med socialdemokratsko in našo praktično politiko v Sloveniji.

Radi tega torej, ker so v vrstah naših sodrugov prevladali ostanki socialdemokratske ideologije, se je naredilo celo vrsto oportunističnih napak, vse do najnovejših, ki se danes delajo v Akcijskem Odboru Strokovne komisije in pri poizkusu tajne priprave volitev v delavsko zbornico. Te napake, delane skozi leta, so oslabile naš vpliv na široke proletarske mase in rodile neuspehe, radi katerih je med vodilnimi sodrugi v Ljubljani prišlo do ostrih sporov, ki so deloma dobili obliko osebnih bojov.

Toda nam, kakor se razume, niti slovenskemu proletariatu, ne gre toliko za to, kdo je napravil to ali ono napako, nego za to, da naši slovenski sodrugi *odvržejo od sebe breme socialdemokratskih tradicij, ki jih obremenjujejo in da izdelajo pravilno revolucionarno marksistično politično linijo v Sloveniji.*

3. Proti kapitulacijski — za pravilno strokovno politiko.

Jasno je, da tam, kjer je imela splošna politika oportunistični karakter, tudi

ni moglo biti pravilne linije v strokovnem vprašanju. Po nekaterih skoraj anarho-sindikalističnih napakah v letu 1923 in v prvi polovici 1924, se je delalo po razpustu neodvisnih organizacij skrajno desne napake. Te napake se je moglo delati tem lažje, ker centrala tedanje Neodvisne Delavske Stranke Jugoslavije kakor tudi CRSOJ v Belgradu nista posvečali dovolj pozornosti strokovni politiki v Sloveniji in ker je CRSOJ s svojo tedanjo borbo proti splošni strankini politiki oslabil svojo pozicijo med člani našega pokreta v Sloveniji.

Temeljna napaka v Sloveniji je bila po razpuščenju neodvisnih strokovnih organizacij napravljena s tem, da se za njihovo legalizacijo skozi ves čas Davidovičeve vlade, razen predložitve novih pravil, ni napravilo ničesar. Po krvoprelitju 1. junija v Trbovljah in vsled preganjanj, ki so potem zavladali, niso naši sodrugi niti poskušali spraviti delavske mase v boj za legalizacijo njihovih strokovnih organizacij.

Ko se je pa osem mesecev po razpustu neodvisne rudarske organizacije in v petem mesecu PP režima izgubilo upanje v mogočnost njene legalizacije, in se sklenilo vstopiti v reformistično rudarsko organizacijo, se je napravilo celo vrsto novih oportunističnih napak.

Da se izognemo vsakemu nesporazumu moramo naglasiti, da vstop revolucionarnih delavcev v reformistične sindikate v provinci, v kateri so rdeči sindikati razpuščeni in ni izgleda za njihovo legalizacijo, sam na sebi ne samo da ni napaka temveč dolžnost. Toda način, na kateri se je izvršilo v Sloveniji ta vstop, je bil kapitulacijski i napram režimu i napram reformistom.

Ta način je bil kapitulacijski predvsem radi tega, ker se možnost legaliziranja neodvisne rudarske organizacije ni predhodno poskusila z nobeno akcijo mas in ker se vstop naših sodrugov v reformistične sindikate ni pravilno duhovno pripravilo, tako da je radi tega večina rudarjev ostala še naprej izven strokovne organizacije. Niti ob priliki vstopa v reformistične sindikate niti pozneje se ni vodilo nobene sistematične kritike reformistične strokovne politike in radi tega je velik del delavcev, ki so vstopili v reformistične sindikate, padel pod duhovni vpliv reformistov.

Poleg tega — ko se je že videlo, da je legalizacija neodvisnih sindikatov v Sloveniji brez izgledov na uspeh — namesto, da se je delavstvu povedalo, radi katerih posebnih razmer v Sloveniji smo prisiljeni vstopiti v reformistične sindikate, se je delavcem ta vstop kazal kot „vzglede zedinjenja“ in so se celo neodvisni sindikati v onih pokrajinah Jugoslavije, v katerih delajo legalno pozivali, da naj vzamejo za vzgled ta „vzor“, t. j. da tudi oni napravijo popolno kapitulacijo pred režimom in pred socialpatrioti.

Toda najhujša kapitulacija se je izvršila pri *železničarjih*, ki so marca 1925 brez vsake dejanske potrebe sklenili vstopiti v Glavno delavsko zvezo (GRS). Ta kapitulacijska politika se je najhujše maščevala: S skoraj popolno izgubo našega vpliva na železničarje v Sloveniji, kar se je pokazalo na njihovem zadnjem ljubljanskem kongresu.

Potem, ko se je na tak kapitulaški način vstopilo v organizacije Strokovne komisije se je v njih nadaljevalo z oportunistično strokovno politiko. Jasno je, da če se je že sklenilo vstopiti v reformistične sindikate, da je bilo treba takoj formirati *Akcijski odbor*, da on vodi celokupno strokovno gibanje v Sloveniji do pokrajinske strokovne konference, do pokrajinskega kongresa, na katerem bi se zedinjenje definitivno izvršilo. — Toda mesto tega, da se je tak Akcijski odbor vstvaril pred vstopom v reformistične sindikate, se je postavil šele šest mesecev po tem. Pa še sedaj je A. O. ostal taven za proletarske mase, mesto da se njegovo delo vrši s polno kontrolo proletarske javnosti. Tako s temelja napačna praksa tajnih odborov in pogajanj s reformisti, ki se sedaj nadaljuje z vstvarjanjem tajnega Glavnega volilnega odbora za volitve v delavsko zbornico, je nujno morala med proletarci vzbuditi sum o nekem tajnem paktiranju s socialdemokrati, katera je tudi poostila odnose med našimi ljubljanskimi sodrugi. Vendar pa mora biti za nas jasno, da med nami in reformisti

ne more biti nobenih tajnih dogovorov, še manj pa tajnih odborov. Samo reformisti se boje proletarske javnosti, da mase ne bi vedele njihovega dela, ki je v nasprotju z interesi proletariata. Mi pa se ne smemo bati proletarske kontrole, temveč ravno nasprotno, želeli moramo, da bi proletarske mase bile priče našega odločnega nastopa v vseh slučajih, kjer se dela za boj za delavske interese.

Če bi se vse te napake, po vstopu v sindikate glavne delavske zveze in Strokovne komisije ne napravilo, bi strokovne organizacije v Sloveniji bile danes številčno mnogo močnejše, vpliv reformistov v njih mnogo manjši in te reformistične organizacije bi mogle biti močan vzvod za popolno in dejansko zedinjenje strokovnega gibanja v Jugoslaviji.

Toda namesto da bi se delalo v tej smeri so naši člani akcijskega odbora pred kratkim dali zopet samolastno v A. O. novo kapitulaško izjavo in tako nadaljevali svojo oportunistično strokovno politiko.

Skrajni čas je, da se vse te napake v naši strokovni politiki spoznajo, pra-

vilno ocenijo, likvidirajo, da v slovenskem strokovnem gibanju pričemo izvajati edino pravilno strokovno politiko in da v vprašanju zedinjenja strokovnih organizacij potom naših sodrugov v njih vodimo politiko pridobivanja vseh razredno zavednih proletarcev v Sloveniji za platformo CRSOJ in da napravimo od zedinjenih strokovnih organizacij v Sloveniji eno od glavnih vzvodov za veliko delo popolnega in dejanskega zedinjenja strokovnega gibanja v Jugoslaviji.

Zaključek.

Razume se samo po sebi, da je tako delo vodilnih sodrugov okoli „DKL“ nujno moralo izzvati opozicijo v vrstah naših sodrugov v Sloveniji. Četudi so politični nazor, katere sedaj zastopa opozicija proti oportunističnim napakam v temelju pravilnejša, vendar se mora na podlagi dosedanje diskusije konstatirati, da niti ona še ni svoje nazore v spornih vprašanjih izdelala, niti dovolj jasno formulirala in da se ona v svoji kritiki ni mogla vedno obdržati na potrebni višini. Na žalost niti ona ne kaže, da bi bila v stanju sama popraviti na-

pake, ki so se dosedaj delale pri izvajanju naše politike v Sloveniji.

Smatrava, da sva v tem članku dosti jasno povdarila bistvo spornih vprašanj med našimi sodrugi v Ljubljani in upava, da bo avantgarda proletariata v Sloveniji s svojim odločnim vplivom energično delala na tem, da se spor likvidira na pravilni bazi, katere temeljne konture (obrisi) sva očrtala v tem članku.

Ne gre zato, da se radi napravljene napake kogarkoli v našem pokretu onemogoči, ker predpostavljamo, da so se napake delale iz nepravilnega pojmovanja in ne iz katerega nameravanega likvidatorstva. Spor med ljubljanskimi sodrugi je politične narave in se mora rešiti edino tako, da se napravljene napake konstatirajo in priznajo, da se s tem njihovo ponavljanje prepreči in onemogoči in da se skupno izvede pravilna politična linija za delo naših sodrugov okoli „DKL“.

Temu pripomoči, je cilj tega članka.

Sima Markovič. Gjuro Cvijič.

Izvrševalni odbor

Centralnega Radniškega Sindikalnega odbora Jugoslavije v Beogradu

bivšim članom neodvisnih strokovnih organizacij in celokupnemu delavstvu v Sloveniji.

„Organizirani Radnik“ št. 72 od 29. oktobra prinaša pod gornjim naslovom obširen proglas, v katerem opozarja uvodoma delavstvo v Sloveniji na odločne in hude boje, ki so jih vodile neodvisne organizacije za obrambo delavskih interesov in na nasilno uduševanje teh bojev s strani vlade. Proglas nadaljuje z opozarjanjem na delo neodvisnih strokovnih organizacij za zedinjenje strokovnega pokreta, kateremu se je glavni Radniški Savez tako upiral. Proglas pravi dalje *dobesedno*:

V teh momentih so se našli na žalost med nami nekateri sodrugi, ki so napravili veliko napako. Mesto da bi vam priporočili boj in akcijo za svobodo delovanja neodvisnih strok. organizacij, so vam ukazali, da se enostavno priključite reformističnim organizacijam in da tako izvršite kapitulacijo neodvisnih sindikatov pred reformisti. Vi ste to deloma tudi naredili, ker ste verjeli, da je to, kar delate v vašem interesu in interesu člega delavskega razreda. Kmalu se je pokazalo in vi ste prišli do prepričanja, da ono, kar ste storili, ni nobeno ujediniteljno, temveč enostavno priključevanje k reformističnim organizacijam.

CRSOJ je že tedaj, v zavesti in trdno prepričan, da način, kako se vrši ujedinitenje neodvisnih organizacij v Sloveniji z reformisti, ni v interesu delavskega razreda, vstal proti takemu načinu zedinjenja z izjavo v 29. šte. „Organizirana Radnika“ 4. aprila.

Proglas navaja „komunike CRSOJ o vprašanju ujedinitenja sindikatov“, v katerem pravi: „CRSOJ smatra za potrebno, da tudi ob tej priliki izjavi, da smatra ujedinitenje sindikatov kot najvažnejše vprašanje razrednega boja. Zedinjenje mora biti na taki osnovi, da daje garancijo za polno, svobodno i z ničemer v naprej onemogočen razvoj moči delavskih sindikatov. Ti predpogoji se nahajajo tudi v bazi za zedinjenje, ki jo

je postavil in za katero se bori CRSOJ in sicer:

1. Brez kapitulacije ene ali druge grupacije.
2. Polna strankarska neodvisnost.
3. Proletarski demokratični centralizem, zdrava proletarska disciplina, spoštovanje in pokoravanje organizacijskim principom.
4. Splošni državni kongres, proporcionalno zastopstvo za sklepanje o mednarodni pripadnosti.

Proglas govori dalje o Splošni železničarski organizaciji, ki je na konferenci marca meseca napravila bazo za zedinjenje, ki ni v skladu z linijo in akcijami CRSOJ. Splošna železničarska organizacija ni niti obvestila niti vprašala za mnenje CRSOJ. Brez vsake rezerve je Splošna železn. organ. sprejela točko 8, po kateri se priključuje ujedinitelju žel. org. Glavnemu radn. Savezu.

Platforma zedinjenja rudarjev, katero so sodrug Makuc in ostali delegati Saveza rudarskih radnika sprejeli, je popolnoma v nasprotju s pogoji za ujedinitenje, ki jih je postavil CRSOJ, posebno točko 3, s katero stopajo rudarji v amsterdamski Glavni radn. Savez.

CRSOJ konstatira, da se je vse to v Sloveniji dogajalo brez vednosti CRSOJ in konstatira, da ta kapitulacija neodvisnih sindikatov ni zdrava podlaga za zedinjenje, temveč navadno predajanje neodvisnih organizacij Glavnemu Radn. Savezu. CRSOJ zato ne prevzema nobene odgovornosti. Odgovornost pade na one, ki so dajali take direktive, in one, ki so jih sprovaljali. (Tako komunike od 9. aprila.)

Proglas pravi dalje, da se iz komunikeja jasno vidi, da je CRSOJ imel prav. Dogodki, ki so se dogajali po „ujedinitenju“, so to potrdili. Zedinjene organizacije se niso krepile, položaj in stanje pokreta in delavstva se po „ujedinitenju“ ni poboljšal.

CRSOJ v proglasu pravi dalje: Tako v bodoče ne sme več, ker tako stanje koristi kapitalističnemu razredu. Prepričajmo moralno odgovornost za način zedinjenja onim, ki so ga izvršili, poziva CRSOJ vse delavce v Sloveniji, da vstopajo v organizacije. Napake, katere so nekateri zagrešili, se dajo popraviti samo z vstopom v zedinjene organizacije in z

delom v organizacijah. V teh organizacijah pa je treba voditi energični boj za zedinjenje v celi državi na platformi CRSOJ. S pozivom na vstopanje v zedinjene strokovne organizacije in delo konča proglas. — Proglas so podpisali: Milivoj Valjevič, Lazar Stefanovič, Miodrag Manojlovič, Miodrag Petrovič, R. Vilmer, Nikola Josipovič, Milijan Danilovič, Pera Cvetkovič in Aleksa Petrič, ki tvorijo izvrševalni odbor CRSOJ v Belgradu.

Kongres za zedinjenje železničarjev.

V soboto in nedeljo, 24. in 25. oktobra, se je vršil kongres železničarskih organizacij, ki naj bi združil vse železničarje Jugoslavije, ki stoje na stališču razrednega boja. Ta kongres pa se je izvršil v taki obliki, da izziva v kritično motrečem delavskem politiku, ki se jasno zaveda svojega razreda in njegovih dolžnosti in ki resno išče poti do zboljšanja položaja svojega razreda in do njegovega končnega cilja, t. j. osvoboditve izpod kapitalističnega jarma, najpikrejši sarkazem (smejoče zaničevanje) in najbolj neumljen ironijo (hudobno zasmehovanje). No, mi ne bomo pisali te kritike ne s sarkazmom, ne z ironijo, temveč bomo skušali krotiti vsa ta ostra sredstva kritike v svojem srcu, ter govorili z železničarji resno in jim razsvetlili pot, na katero so stopili s tem svojim kongresom. Mi pri tem ne računamo na to, da bi prepričali vse o usodepolnih napakah, ki so se tu zakrivile, toda videli smo na tem kongresu vendarle precej delavcev, ki so majali z glavami in ki so se ženirali besedi in dejanj onih, ki so tudi delavci in ki so nastopali kot akterji (izvrševalci) na tem kongresu in ki se niso zavedali, kaj delajo. In če bo potrdila naša kritika samo tiste sodruge, ki so majali z glavami, v njihovi veri in v njihovem čustvu za delavsko resnost in delavsko poštenost, bomo dosegli svoj namen.

Kje naj začnemo? Teško se je odločiti, ker odkritosrčno povemo, takega železničarskega kongresa še nismo videli. Železničarji so bili dolgolet garda delavskega razreda, ona garda, ki je bila

prva pomela z oportunističnimi in nesposobnimi funkcionarji, toda tisto, kar smo tedaj imenovali oportunistično in nesposobno, se je vendarle za devetdeset procentov bolj zavedalo svoje razrednosti in proletarskih ciljev, kakor prireditelji tega kongresa.

Oglejmo si samo resolucijo o akciji in taktiki! Že ugotovitev, kako je prišlo železniško delavstvo v ta obupni gospodarski položaj, je klasična. „Ker so se jim z zakonom in z načinom postopanja proti njim teptala in odvzela vsa njihova dosedanja prava“ ter „kot posledica naraščanja draginje in vsled nevidljivosti merodajnih“... Kola salna ugotovitev? Vsled nevidljivosti merodajnih. O merodajni so prav dobro uvideli svoje koristi, oni so pač uvideli kar je bilo njim potrebno uvideti, toda tvorniki tega kongresa niso in ne bodo nikoli uvideli, da je smešno zahtevati od kapitala uvidevnost za potrebo delavskega blagostanja in v tem tiči vsa žalost in vsa nesreča železničarjev.

In kakšna akcija se zahteva v tem obupnem stanju železničarjev? Čisto na splošno: „akcija za materialno zboljšanje celokupnemu železničarskemu osebju.“ Sodrugi take splošne zahteve stavijo tudi dr. Žerjav, dr. Korošec, Stipica Radič in stari Pašič. Toda česar oni ne zahtevajo in kar morejo zahtevati samo ljudje, ki nimajo niti duha po socializmu in ki niso videli platnic Marksovih knjig je sledeče: *da se povede akcija za novo modernejšo pragmatiko, ustvarjeni na podlagi polne ravnopravnosti delavcev in delodajalcev in polne garancije uživanja vseh državljskih svobod za celokupno železniško osebje!*

Železničarska pragmatika, v kateri bodo železničarji ravnopravni s kapitalističnim železniškim ministrstvom! Silna zahteva! Človek res ne ve, ali so ustvaritelji te resolucije bolj omejeni ali bolj cinični. No, oni so za skrajni, vsestranski, „pravi“ demokratizem — in ta „pravi“ demokratizem smo tudi videli na tem kongresu. „Pravi“ demokratizem: ti delavski demokratje zedinjujejo železničarski proletarijat in debatirajo na dolgo in široko, ali naj se pripusti delegat CRSSJ s posvetovalnim glasom na kongres ali ne; in ti delavski demokratje izključijo delegate iz Zagreba in Niša

Sila: (vredn.)

Jack London — glasnik ameriških proletarcev.

Slovenski proletarci malo vemo povedati o svojih tovariših v drugih državah, kaj še le, da bi vedeli za njih literaturo. Nikdo nas zaradi tega ne sme obsojati, saj se je vsa slovenska kultura razvijala pod skrbnimi očalmi rodoljubov in če bi ne imeli Cankarja, sploh ne bi vedeli, kaj je socialna literatura. Kolikor smo znali o tem, smo znali o Gorkem, pisatelju ruskih bosjakov, ki nam je bil edini znan in kolikor toliko dostopen.

Se le v zadnjem času so se začele razmere spreminjati. Tone Seliskar nadaljuje v svoji zbirki „Trbovlje“ tradicije Cankarjevega „Hlapca Jerneja“,

Mile Klopčič pa je zapel v „Plamenčih okovih“ revolucionarno pesem proletariata. Slučaj pa je hotel, da so se meje nekoliko razmahnila in da se nam v zadnjem času prikazuje pisatelj in borec socialističnih idej iz daljne zemlje Amerike. To je Jack London, pisatelj povesti „Krištofa Dimača“, ki izhaja v Finžgarjevi „Mladiki“, in povesti „Ljubezen in zlato“, ki jo priobčuje „Slovenec“ v svojem podlistku.

Mogoče niti Finžgar niti uredništvo „Slovenca“ ne ve, da priobčujeta deli pisatelja, ki je veljal med ameriškimimi proletarci za revolucionarja in pristaša marksizma, ki ga je uvedel Lenin v Rusijo. Sicer Londonu ni bilo sojeno doživeti veselega trenutka zmagonosne ruske revolucije. Umrl je v hrepenju po njej, za katero je živel in delal v Ameriki.

Kakor vsaka kapitalistična država tako tudi Amerika, dežela dolarja,

skriva v svoji notranjosti veliko bedo onih, na čigar telesih zidajo avtomobilski in jekleni kralji svoje gradove bogastva. Ni vse tako, kakor se pri nas govori in kar zapelje marksiterga našega človeka tja, upajočega, da si nagrabi tam bogastva in sreče. Pripovedovanja o bivših prodajalcih časnikov in vžigalic ter sedanjih bogataših so res romantična in — ameriška, toda redka in neresnična. Zgodili so se slučajni in še se mogoče tudi bodo, toda kakor so morda za koga vabljivi, so vendar v goli resnici polni podlosti. Večina takih se je povzpela potom nesolidarnosti preko svojih tovarišev, z izdajstvom delavskih interesov in z zanikanjem vesti. Tudi v Sloveniji imamo Kristane. In tako se dogaja, da taki ljudje potem kriče o veselju življenja, o sreči vseh ljudi in o dobrem stanju delavstva v Ameriki. Njih denar dela

jasno mnenje in tako se je pod tem vplivom v Evropi do najnovejšega časa blagovalo vsakogar, ki se je lahko štel med prebivalce dolarske Amerike, pa naj si je bil kapitalist ali prodajalce časopisov. Ne samo pri nas, tudi v Ameriki niso hoteli slišati ničesar o onih, ki žive v smrdljivih in zakajenih domovih najzaketnejših ulic velemest, kjer obide človeka groza.

Nekako pred tridesetimi leti, ko so prišli glasovi o socializmu in Marksu tudi v Ameriko, se je začel zastor počasi odgrinjati. Danes ne veruje noben delavec več v sreče in bogastva polno Ameriko

Tako se je pokazala nezadovoljnost in glas onih, ki so nosili že cela stoletja težka bremena kapitalizma, v pesmih Walta Whitmana, v delih Uptonja Sinclair-ja in predvsem Jack Londona. (Dalje prih.)

— čujte! — zato, ker niso odobrvali vstopa v socialistično „Glavno delavsko zvezo“ in ker so bili mneja, da naj se železničarji glasom sklepa konferencé od 14. junija za sedaj ne priključijo niti socialistični, niti neodvisni strokovni zvezi. Izključni se jih in jim odvzame beseda na nedeljski manifestaciji zedinjenja zato, da proletariat ne čuje njihovega mnenja, njihovih zahtev.

In to naj bi bil razredni boj?
In to naj bi bila proletarska demokracija?

Da, razredni boj, toda boj delavskega razreda proti samemu sebi v svrhu olajšanja stališča buržuaziji.

Da, demokracija, kakor jo razume socialna demokracija v svrhu boja proti vsaki naprednejši struji v delavskih vrstah! In tisti naši sodrugi, ki še verujejo v „proletarski demokratizem“ in obljube različnih Svetkov, Uratnikov, Golmajerjev itd. in silijo žnjimi v tajne volilne odbore za volitve v Delavsko zbornico in v odbore za strokovno zedinjenje, ki so bili ustvarjeni in postavljeni po Strokovni komisiji po zedinjenju, ti naj si ogledajo socialistični demokratizem na tem železničarskem kongresu, pa bodo ozdravili od vseh socialističnih obljub in zatrjevanj. Vedeli bodo potem, da imajo verjeti samo temu, kar tiščijo trdno v svoji trdi pesti.

Železničarski kongres se je vršil po tolikih letih, po tako težavni dobi delavskega gibanja, v dobi, ko so vse delavske pravice na tleh, v dobi, ki nam vsiljuje sto novih načrtov za naš boj in naše zahteve in ta kongres izvrši vse svoje delo v enem dobrem popoldnevu. Sodrugi, to je komedija, to je farsa! Predložene so bile smešne resolucije in te resolucije so bile sprejete, kakor je bilo na kongresu ugotovljeno, brez najmanjše izpremembe. Železničarji, po kakega vraga pa ste prišli potem na ta kongres? Da poslušate Krekiču za glasovalni stroj? No, častna in zavirljiva ta vloga res ni!

Se eno stvar moramo pripomniti, ki je res nadvse karakteristična za naše razmere. Referat za nacionalne in internacionalne zveze dobi človek, ki prišteva sebe h komunistom. In ta „komunist“ predlaga vstop v „Glavno delavsko zvezo“! Ali si morete misliti večje komedije? Friss oder krepier, armer Teufel!

In nedelja?
Otvoritev kongresa ob zvokih Doumerguove in Painlevejeve narodne himne (marseljeze), in poskočnega (bogve-kakega) marša — pravi „čindarata-kongres“! Sodrugi, ali se zavedate v kakih časih živite? O, ravno marseljeze je treba k lačnim želodcem, kakor je bil potreben rum za naskoke v na strelske jarke. No, morda vas bo v kratkem bolela glava ravnokot po marseljezi, kakor vas je po avstrijskem rumu in tedaj boste mislili na nas in na naše besede. Bolje pa bi bilo, da bi mislili sedaj nanje! To ni več proletarsko, železničarji, to je meščansko!

In da je vse to meščansko, naj vam dokaže še sledeče dejstvo:
V nedeljo, med govori je prišel tajnik železničarske organizacije k sodrugom, ki so stali v ozadju, in rekel enemu izmed njih: „Čujte, dajte nekoliko pripraviti, da bodo ljudje ploskali, ko si bomo podali roke v zedinjenje!“

Nedosegljiva komedija! Ako je to zedinjenje tako, da je treba pripravljati klakerje za ploskanje, kakor v gledišču pri slabi komediji, potem je s tem že vse povedano. Sodrugi, postanite resnejši, zedinjenje železničarjev ne sme postati farsa v zabavo buržuaziji.

Kako nizko smo pali, pa nam dokazuje tudi pojav in govor Puclja in Radičevega zastopnika na tem kongresu. Razredni boj s Pucljem in Radičem? Ta paper je za poštene proletarce vendar-le nekoliko prehud in jaz upam, da se je to zgodilo zadnjič v naših vrstah.

Gotovo je, da je v teh težkih časih zapalo vse naše delavstvo skrajnemu oportunitizmu. To se zgodi v vsaki veliki reakciji. Toda tako daleč pri nas vendar-le ni šla še nobena delavska kategorija. Železničarska organizacija leze v tisti strašni sindikalizem, ki ga vodi na Francoskem prsluli sindikalist Jouhaux (izgovori Žuó). To vendar ne more postati naš de-

lavski vzor in mi upamo, da bodo železničarji sami zaklicali na tem potu: „Stoj! Dovolj je te komedije!“

Napisali smo to s krvavečim srcem, naj bi tudi zaleglo!

In kaj sedaj?

Sodrugi, predvsem to-le:

To zedinjenje je dosedaj samo slovensko zedinjenje. Sodrugi železničarji na Hrvaškem, v Srbiji, Bosni in v Vojvodini ostajajo še nadalje — in ravno po zaslugi ljubljanskega kongresa — še nadalje izven enotne organizacije. Da se doseže resnično enotnost v vsej državi in da se krene železničarsko organizacijo na pravo pot, pa je potrebno: Vsi železničarji v Sloveniji v to organizacijo! Samo z resnim nastopanjem v organizaciji in z resno kritiko tudi navznotraj se da izpremeniti njen kurs in omogočiti zedinjenje vseh železničarjev v Jugoslaviji.

Makedonsko vprašanje.

Mnogo se govori o makedonskem vprašanju, še celo na letošnji ženevski komediji „zveze narodov“ se je pojavilo in vendar vemo slovenski delavci zelo malo o njem ali pa smo po meščanskih časopisih napačno o njem poučeni.

Makedonija je ozemlje 63.000 km² z 2.300.000 prebivalci. Slovansko prebivalstvo Makedonije tvori narodno enoto, ki prestavlja prehod od srbskega do bolgarskega naroda in rabi bolgarsko pisavo.

Pod turškim gospodstvom so Makedonci zatirali turški agi in paše. Leta 1876. je izbruhnil prvi veliki upor Makedoncev proti Turkom. Vodja tega gibanja je bil Jurij Rakovski, vodja vojaške organizacije in organizator bojev pa je bil Kristo Botev, ki je združil misel nacionalnega osvobojenja z nauki pariške kumune in ki ga lahko smatramo za prvega socialista na Balkanu. Padel je v boju s Turki. Tretjega voditelja vstaje Levskega so obesili kot upornika v Sofiji.

Berlinska mirovna pogodba je v svojem 23. členu priznala Makedoncem avtonomijo. Gospodje so pa seveda besedo prelomili. Makedonci so zopet posegli po samopomoči. Začela se je cela vrsta uporov.

Leta 1893. se je ustanovila notranja revolucionarna makedonska organizacija. V organizaciji je vladala najstrožja revolucionarna disciplina. Njen program je bil „popolna politična avtonomija Makedonije“. Član organizacije je lahko postal vsakdo brez ozira na spol, narod in vero. Organizacija je skoraj vzbudila gibanje množic za nacionalno svobodo.

2. avgusta 1903. l. se je dvignilo 20.000 makedonskih kmetov proti 300.000 turškim vojakom in žandarjem: Socialno-nacionalna obupna vojna proti turškemu fevdalnemu sistemu. Vstaja sta načelovala Todor Panica in Sandanski. Vstaja je bila nasilno udušena. 500 revolucionarjev je padlo v boju, 2000 ujetih revolucionarjev je bilo pobitih.

V sami makedonski organizaciji sta se potem stvorili dve skupini federalistov (federacija vseh balkanskih narodov) in avtonomistov, t. j. pristašev bolgarskega čarstva. Avtonomisti so pripravljali izdajstvo nad organizacijo. To pa je preprečil Panica, s tem da je ustrelil Sarafova in Garvanova.

Izbruhnila je mlado-turška revolucija. Panica in Sandanski sta se borila v njenih vrstah. Neomejena sultanova moč je bila strta. Toda kmalu je uvedla nova turška vlada zopet stari režim. Makedonski revolucionarji so se borili proti njemu.

Leta 1912 in 1914 do 1918 je divjala po Makedoniji vojna in opustošenje. Po vojni je pripadlo polovico Makedonije Jugoslaviji, štiri desetine Grčiji in ena desetina Bolgariji. Nad Makedoncem je prišlo trojno zatiranje. Makedonci se bore dalje za svobodo. Ob fašistovskem prevratu l. 1923 v Bolgariji so avtonomisti v makedonski revolucionarni organizaciji zopet pokazali svoje pravo lice — podpirali so beli teror. Čavlev je ostal vodja levega federalističnega krila, Protogerov pa po umoru Aleksandrova vodja kontrarevolucionarnega krila. Protogerov je v zvezi s Cankovom pobijal revolucionarje in jih zasledoval

še v inozemstvu. Čavlev je bil ubit v Milanu (Italija), Panica na Dunaju.

Makedonsko vprašanje je nerešeno. Rešilo se bo le v okvirju balkanske republikanske federacije. Kat.

Velika Srbija.

Včasi se dvigne mesto lažnjivega zastora, ki krije kulise mišljenj in stremeljenj „troimenega naroda“, — kakor toliko govoričijo „Orjunci“ in samostojni demokrati — pravi zastor, zagrinjalo, ki pokaže vse to, kar se dela in misli v kraljevini Srba, Hrvata i Slovenaca. In to zagrinjalo odkrije krepko isto pod besedo *kraljevina Srba*, Hrvata i Slovenaca pa že ni več; oni so tam „preko“; to so „Švabi“, ki sicer govore hrvatski in slovenski, a so „Švabi“. „Orjunaši“ so hodili letos v Beograd kazat svojo Jugoslovanstvo in bili so vse drugače, nego „lepo“ sprejeti „Jutro“ in „Slovenski Narod“ in ostali buržuazni časopisi slovenski so navdušeni Jugoslovanstvo. Kri in ogenj in gorje, kdor ni, kakor oni. Pa glejte, zgodilo se je 27. oktobra 1925 v Beogradu, da je radi tega „Jugoslovanstva“ nastal pretep, ker je to — beseda, ki ni po volji „zmagovalcem“.

27. oktobra so imeli Srnaoci (Srbska nacionalna omladina) svoj dom. Šli so v povorki skozi Beograd. Na čelu povorke so jahali Srnaoci na konjih drugega artiljerijskega polka. Ko je povorka šla po ulici Miloša Velikega proti vojnemu ministarstvu, se je zgodilo nekaj, kar je jasno povedalo, da vendar le nismo Jugoslovani, troedini narod, nego čisto navadni premaganci, ki nosimo ime: Slovenci in Hrvati. Ko so torej korakali Srnaoci po ulici Miloša Velikega so klicali kralju, Pašiču in Veliki Srbiji. Pri hotelu London je nekdo zaklical: „Živijo kralj.“ — „Živio“ so zakričali Srnaoci. — „Živela Jugoslavija“, je zopet zakričal človek. — „Dol z njo“, so se zadržali v povorki in hkrati je nastal metež. Človek, ki je zakričal „živela Jugoslavija“ se je skrtil. Ali v tistem trenutku je šel mimo nek fant in rekel, kakor sam za sebe: „Prav je imel.“ Eden Srnaoc je pribežal in ga udaril. Po tem udarcu je razjarjena tolpa Srnaocev planila na mladenča in ga začela neusmiljeno pretepati. Policija ga je komaj iztrgala iz razbesnelih rok Srnaocev.

Po tem škandalu je povorka šla pred vojno ministrstvo, kjer je minister pozdravil Srnaoce. V saborni cerkvi je služil mašo sam patriarh, prisoten je bil pa sam minister za izjednačenje (o, ironija) zakona in drugi dostojanstveniki. Opoldan so Srnaoci bili sprejeti v dvoru.

Tako poročajo beograjski listi. Zakaj smo napisali to?

Prav zato, da se vidi, da je Jugoslovanstvo srbski buržuaziji le ščit, da lažje izmoghava zavojevane kraje, kakor je beseda „osvobojene“ istotako ščit za brezmerno povišanje in izterjavanje davkov iz delovnega naroda v Sloveniji in na Hrvaškem. Ko pa je srbska buržuazija med seboj, pa njena mladina deli batine vsakemu, kdor ne nazdravlja Veliki Srbiji in spominja ime Jugoslavija.

Pa še nekaj hočemo povedati. S krikom „Dol z Jugoslavijo“ so Srnaoci pokazali svoje protidržavno stališče. Ali tem protidržavnim — naj nam dovoli jugoslovenska in velesrbska buržuazija, da se tudi mi enkrat poslužimo tega imena — tem protidržavnim elementom je vojaška oblast posodila konje, jim je patriarh služil mašo, jih je pozdravil minister. A če se oglasi izmučeni delavec in kmet, ki ječji pod ogromnimi davki, pa zajoje zanj zakon o zaščiti države. Kaj bi neki bilo, če bi delavec ali kmet zakričal povorki „Orjunašev“, ali povorki „Sokolašev“, ali povorki „Orlov“: „Dol Jugoslavija“? Kaj bi se z njim zgodilo, če bi se pristavil: „Živela neodvisna delavsko-kmečka Slovenija“.

Vprašamo: Ako smejo Srnaoci nemoteno kričati „Živela Velika Srbija“ in „Dol Jugoslavija“, smel bi li tudi slovenski delavec in kmet zavpiti „Živela delavsko-kmečka Slovenija“ in „Dol Jugoslavija“. Ali... Tu je dvojna mera. Slovenski delavec in kmet plačuj davke in molči, zate govori in klečeplazi itak slovenska buržuazija, ti „Srnaoc“ pa ničesar ne plačuj in kriči: „Živela Velika Srbija“. Saj te štiti jugoslovanški režim.

Predavanje dr. Tume.

V četrtek 22. oktobra je predaval v Mestnem domu dr. Tuma o „Marxu in njegovi dobi“. Dr. Tuma je dober, dasi nekoliko preth predavatelj, zaradi tega privabijo njegova predavanja vedno obilo hvaležnega poslušalstva iz delavskih vrst. Vtisk, ki ga je napravil Tuma s tem predavanjem na kritične poslušalce, je bil v splošnem zelo dober — in predober in predvsem zaradi tega, ker ni lomil kopij proti komunistom, kakor je marsikdo pričakoval. Toda ravno to je nevarno: ker v polemiki je lažje delavcu odkriti napake kakor pa v znanstvenem dociranju, kamor delavec predavatelju ne more slediti. Mi smatramo zato za svojo dolžnost, da denemo to predavanje, čeprav zelo na kratko, nekoliko pod mikroskop, da bo tudi delavec videl njegove šibke strani.

Predvsem moramo konstatirati, da je stala v tem predavanju marksistična dialektika, t. j. naša znanstvena metoda raziskavanja, ves čas na bergljah. Ne vemo, v koliko je Tuma prepričan o pravilnosti svoje metode; toda ona je za nas nemarksistična.

Dr. Tuma se je pravilno postavil na stališče, da je vsak človek plod svoje okolice in da je njegovo delo in njegovo gospodarstvo tisto, ki določuje vse njegove socialne uredbe in vse njegovo umstveno početje. Toda kljub temu pa uči, kakor vsa plitva meščanska znanost:

da so bili Slovani, ker Slovani in ker so živeli v zadrugah, ne sposobni, da bi se sami vladali in da so radi tega poklicali nemško dinastijo;

da se je potem rusko plemstvo pomešalo s Tartarji in od tod dobilo smisel za vladanje in caristično krukost;

da se je rimski imperij razdelil na vsepolno mest in malih držav, ker je to menda nekaka specialiteta Italijanov;

da smo dobili na Angleškem prvo občino, ker so prišli tja ravno Germani kot vojščaki;

da smo dobili na Angleškem fevde, ker je prišlo tja ravno francosko plemstvo;

da je bil Karl Marx Žid in da imajo ravno Židje v svoji naravi posebno sposobnost analize in da imajo ravno Židje posebno bistrost duha itd., itd.

Vse to so kajpada argumenti, ki so za nemarksistično šolano publiko zelo plavzibel, toda to so plemenske, odnosno rasne teorije, ki so nastale v reakcionarni dobi po francoski revoluciji in ne Marxova dialektika! Take stvari nam servira naša nacionalistična buržuazija vsak dan in ob vsaki priliki in ona že ve zakaj. Dr. Tuma pa se še vedno šteje za socialista, ozir. javno pred sodiščem, za komunisto in zato moramo od njega kaj drugega pričakovati.

Zanimivo je tudi, kako je razložil dr. Tuma dialektičen pojav Marxa, Mazzinija in Lenina. Po njegovem se je mogel tedaj prijaviti Karl Marx samo v Nemčiji. Nemčija se je začela tedaj industrialno dvigati, bila je razdeljena na toliko in toliko malih držav in končno velika francoska revolucija je dala Marxu revolucionarnost. Dialektik se mora tu resno vprašati, če ne bi bila dala lahko Karla Marxa vsaj tudi še Angleška, ki je bila tedaj industrialno dosti bolj razvita. Mi vendar vemo, da je Marx po ogromni večini črpal material za svoje nauke ravno iz angleških industrialnih in socialnih razmer in ne toliko iz nemških.

Italija je bila, seveda, po svoji tetanji gospodarski in socialni strukturi predestinirana, da nam da tako dovršen tip malomeščanskega revolucionarja kakor je bil Mazzini, toda po mojem so dale tudi druge dežele, pozneje in mnogo bolj razvite svoje Mazzinije.

In končno: odpraviti Lenina s tem, da ga je rodila ravno Rusija, kjer je bil kmet najbolj kruto zatiran — tu je že konec vse dialektike. Ravno na Leninu vidimo najjasnejše, kako on ni samo plod svoje zemlje, temveč vse Evrope, ali bolje: vsega sodobnega sveta, plod svojega časa, plod našega gospodarstva in naših socialnih razmer v svetovnem merilu! Samo iz ruskih razmer se Lenina ne da konstruirati. Samo ruske socialne in gospo-

darske razmere govori proti Leninovemu pojavu, proti dialektični metodi raziskovanja. In v jem delajo naši socialisti vedno usodepolne „kikserje“. Ruska revolucija je bila zločin — „po njihovi“ dialektiki — ker Rusija ni bila še zrela za socialno revolucijo! In vendar je prišla! Kako je to mogoče? Tu nekaj ni v redu: ali dialektična metoda raziskovanja vobče — ali pa samo „dialektika“ naših socialistov. Jasno: napačno je iztrgati kak detalj iz celokupnega svetovnega ustroja in svetovnih dogodkov in ga opazovati samega zase. To ni marksistično! In zato tudi ni marksistična Tumova razlaga pojavov Marxa, Mazzinija in Lenina.

Stvar osebnega okusa je, seveda, postavljati Marxa in Mazzinija v isto vrsto duševnih veličin, kakor je to napravil dr. Tuma v tem predavanju.

Toda najbolj svojevrsna je bila Tumova razlaga razlike med Bakuninom in Marxom. Bakunin je bil ateist — pravi Tuma — in je hotel ustvariti nasilno revolucijo; Marx pa je spoznal, da revolucija mora priti po naravnem zakonu (kot odpor na pritisk) *sama od sebe*.

Mi imamo utisek, da je bil dr. Tuma zelo slabo pripravljen za to predavanje, sicer ne bi mogel biti tako površen v postavljanju te karakteristike. Da, Bakunin je bil ateist, toda tudi Marx je bil ateist, kar Tuma prav dobro ve. In da je hotel Bakunin *ustvariti* revolucijo, je tudi res, toda napačno je, če se hoče napraviti iz Marxa v vprašanju socialnega preobrata fatalista. To je teza vseh socialnih demokratov in ta teza je napačna. Razlika med Bakuninom in Marxom je treba drugače označiti. Razlika je v tem, da je bil Marx socialist in da Bakunin ni bil socialist. Razlika tiči v prvi vrsti v tem, da je Marx učil, da je treba za osvoboditev organizirati delavski razred in da se mora ta razred sam osvoboditi, ker ima ravno kot izkoriščen razred ves interes na svoji osvoboditvi, med tem ko je Bakunin mislil in učil, da je treba organizirati inteligenco, prosvetljene, revolucionarne intelektualce, v prekuciške, tajne organizacije, ki bodo s pomočjo različnih dvomljivih elementov izvedle revolucijo. Bakunin je smatral ruske razbojnice za najboljše svoje zaveznike. On ni pripisoval delavstvu nobene važnosti. Bakunin je mislil, da je dovolj, da se ima „hudiča v krvi“, da se izvede revolucijo. To so bistvene razlike med naukom prvega in drugega in Marxovo spoznanje zakonov razvoja človeške družbe je samo pot do te temeljne razlike.

Pripomniti bi imeli še marsikaj k temu predavanju, toda pri nepisani besedi je človek vedno v nevarnosti, da kake stvari ne citira točno, in mi ne pišemo kritike radi polemike, temveč zaradi čiščenja pojmov. Pišemo jo radi tega, ker so taka predavanja za neuke nevarna stvar, če jih slišijo samo z ene strani. Mi pogrešamo pri vseh teh delavskih predavanjih svobodne diskusije po predavanjih v navzočnosti predavateljev samih. Taka diskusija bi mnogo doprinesla k naobrazbi onih, katerim so namenjena in bi bila v kontrolo predavateljem samim. G.

Fran Peterkovič.

K poročilu delavske zbornice za Slovenijo.

(Dalje.)

Prokletstvo, ki je padlo na kapitalistični sistem med vojno in prokletstvo gospodarskih kriz po vojni, je potem takem prokletstvu delavskega razreda. Vojna in kapitalistični mir po vojni sta razrušila temelje kapitalističnega gospodarstva. Kapital ne nastopa več kot pospeševalatelj za razvoj produkcije, *on postaja ovira produkciji*. Dobesedno se nahaja kapital v položaju, v katerem ne more prehranjevati delavski razred. Za to ugotovitev imamo skozi 7 povojnih let mnogo dokazov. V državah, ki so premagane, kakor tudi v onih, ki so zmogovale, je položaj bistveno enak in so izjeme le postopne. Tako je v Angliji n. pr. že skozi 5 let do 1-2 milijona brezposelnih delavcev in z nji-

hovimi družinami vred gladije več milijonov ljudi. Država potrebuje za vzdrževanje teh bednikov na milijone zlatih funtov na leto, katere pa izsesa od delavcev iz Indije in ostalih kolonij. In ako so se delavske mezde in priložnost dobiti delo, v nekaterih kapitalističnih državah tudi zadnja leta v nekoliko izboljšale, so to le lokalni in prehodni pojavi, niso pa noben dokaz za ozdravljenje kapitalističnega sistema. To so znaki poostrenja zgodovinske krize kapitala. Tukaj mimogrede pripomnim, da se v zadnjem času množijo propadanja posameznih podjetij v vseh kapitalističnih državah in tako tudi pri nas. Saj še nismo pozabili polom Jadranske banke, Ujedinjene banke v Beogradu, Balkanske banke v Zagrebu, najnovejši polom Hrvatsko-slavonskega gospodarskega društva v Zagrebu, ki je najmočnejša gospodarska institucija na Hrvaškem subvencionirana od same države. Nikakor pa ne smemo prezreti mnogoštevilnih insolventov povsod, pa tudi pri nas, saj je v sodnem okraju Celje bilo lansko leto v enem tednu 58 poravnjav, sedaj pa ko je ukinjen zakon o prisilnih poravnjavah se v istem številu pojavljajo povsod bankroti in konkurzi. Torej splošna tendenca te faze kapitalističnega razvoja je: Zmanjšanje števila zaposlenega delavstva v produkciji, to pa ne kot posledica zboljšane tehnike in organizacije (teh glavnih faktorjev izboljšanja gospodarstva), temveč se to znižanje vrši kot posledica splošne gospodarske krize, katero kapitalisti izkoriščajo za znižanje mezd. Pred vojno je iznašala n. pr. dnina nemškega rudarja vpoštevajoč vse revirje, 52% cene premoga. (Tam je bilo zaposlenih okrog 40.000 slovenskih rudarjev.) In pri zadnjih velikih gibanjih v Porurju in Šleziji je ta dnina padla celo za 10%. Pri angleških premogarjih vidimo enake slučaje, čeprav ne v oni meri, kakor v Nemčiji, dočim je znižanje plač pri naših premogarjih v državnih rudnikih ta dnina padla za mnogo več procentov kot pri nemških rudarjih. Kakor v premogarstvu, tako so se razvili odnošaji v vseh industrijah in po vseh kapitalističnih državah, a povsod je ugotovljeno, da je individualna storitev delavca enaka, v mnogih slučajih pa še večja kakor pred vojno. Nikjer pa ni opaziti, da bi bili na razpolago činitelji, ki bi to tendenco ovrgli in da bi bilo na vidiku kako zboljšanje. Resnično stanje je delavskemu razredu še vedno prikrito, ker nimamo nobene statistike na razpolago, po kateri bi proletarci mogli uvideti stopnjo svoje bede. Mi bomo pozneje v drugem odstavku prinesli dokaze za to. Da se resnično stanje prikriva s temo, imajo kapitalisti in njihovi agenti v delavskem pokretu največji interes; oni vodijo proletarijat popolnoma zavedno v zablodo in je vsako sklicevanje na „družbo“ v škodo delavstva. Socialpatriotska ideologija sodelovanja z buržuazijo reformistom ne dopušča gledati resnici v oči. Reformisti nočejo videti, da sodelovanje z buržuazijo utrjuje kapitalistični režim, in v zvezi s tem tudi nočejo pokazati proletariatu pravo pot, po kateri bi se delavstvo rešilo bede.

Da se ognje pretečemu izbruhu z revolucionarnimi posledicami, ostrih akcij mas smatrajo reformisti za možno, da se da vpeljati stalna dnina, ki naj bi imela tudi stalno vrednost. Torej stalna dnina predstavlja za reformiste tehnično rešitev meznega vprašanja brez razrednega boja. In ta stalna dnina naj prepreči vedno večje propadanje delavskega razreda, stalna dnina naj vodi do soglasja med različnimi razlikami med cenami blaga in dnino. Ta zahteva predstavlja v najboljšem slučaju samo poizkus, da se bedo delavstva napravi stalno. Žal mnogi strokovni voditelji mislijo ne le, da stalna dnina ni mogoča, temveč, da je ona baza, po kateri bo delavski razred prišel v predvojno stanje napredka in boljših delavnih pogojev. (Slični poizkusi so delali grafični delavci v Sloveniji s svojo zadnjo pogodbo.) In kaj si vse še oni pod stalno dnino ne predstavljajo! Oni mislijo doseči stalno dnino brez revolucionarnega boja, brez potresa kapitalističnega gospodarstva!

(Dalje prihodnjič.)

Mednarodne vesti.

Izgledi industrije sovjetske unije za l. 1925-26.

Številne delegacije delavcev raznih dežel, ki so letos obiskale sovjetsko unijo, so morale navdušeno ugotoviti ogromen gospodarski napredek sovjetske unije.

Sledeča tabela jasno kazuje, kako se po končani državljanski vojni sovjetska industrija stalno dviguje:

Produkt	Štev. prodk.	1919	1920	1921	1922-23	1924-25	1925-26
surovi petrolej	milij. pudov	269,6	232,8	245,1	320,8	424,0	512
premog	tisoč pudov	504,905	464,500	520,231	700,741	973,720	1,417,000
lito železo	"	6,914	7,025	7,150	18,333	78,870	148,000
železo	"	12,152	12,875	11,825	37,547	102,000	168,000
tekstilno blago	v tonah	17,985	13,645	20,180	77,394	186,925	260,000
sladkor	tisoč pudov	20,342	4,850	5,542	12,784	27,903	57,000

Pud je nekaj čez 16 kg — tona je 1000 kg — tisoč pudov je 16.000 kg.

Te številke povedo o uspehu sovjetskih republik več kot deset knjig. Kolik je ta napredek, se moremo zavedati šele tedaj, ako pomislimo, da gospodarstvo v ostali Evropi še vedno peša, Rusija je pa kljub državljudski vojni, finančni in vojaški blokadi dosegla tak uspeh. To je delo „barbarskih“ boljševikov, tu se vidi, ali je proletarijat sposoben sam gospodariti ali ne.

Nekaj števil o kulturnem delu ruskih strokovnih organizacij.

V sovjetski uniji deluje sedaj 3.417 delavskih klubov z 900.251 člani. Razen klubov je 7.995 „rdečih koticov“. Strokovne organizacije so ustanovile 6.803 knjižnice z 8.414.040 knjigami.

Pod vodstvom strok. organizacij deluje 4.500 športnih krožkov z 250.000 članov. V klubih se je vršilo v enem samem mesecu 20.425 predavanj. Razen tega se je priredilo 29.884 iger, koncertov, družinskih večerov itd.

Kulturno delo se financira deloma s članarino, deloma z zakonito predpisanimi dajatvami državnih in privatnih podjetij za kulturno delo strokovnih zvez.

Domače vesti.

Diskusijski boji.

Kakor čitamo v zadnji št. Delavsko-kmečkega lista, se vodi diskusija z značajem medsebojnega boja. Nikakor pa ne v tem, kako bi se delavskemu razredu postavile res prave delavske organizacije. Zato je brezpogojno potrebno, da poseže v to diskusijo proletarijat sam. Pozivamo splošno delavstvo, da se spusti v diskusijo v Delavsko-kmečkem listu, ker vemo, da je to res delavski, ne pa polumeščanski list, kot sta „Naprej“ in „Socialist“. Diskusijo želimo slišati iz vsake tovarne, potem bomo vedeli pri čem smo. Ko smo prečitali diskusijske članke zapazimo, da imajo prav, toda tudi nekaj napačnega je zraven. Prva nepravilnost zedinjevanja obstoji v tem, da dotični trije člani akcijskega odbora niso imeli pravega stika s starimi člani neodvisnih organizacij, in ravno tako ne z centralnimi instancami. Druga nepravilnost je, da kakor hitro je

postal akcijski odbor višovna instanca strok. organizacij, bi se mogla strokovna komisija umakniti tej instanci. Ravno tako je moglo strokovno glasilo dobiti sorednika, zgubiti na prečeluju Amsterdam in dobiti ime strokovni list zedinjenih organizacij ali nekaj podobnega. Ako pa hočemo imeti zedinjenje, kot ga je storila konferenca v Beogradu, vidimo takoj, kak pomen bo imelo ako pogledamo časopis „Metalski radnik“ št. 10 in sicer članek „Jedna možna napomena“. Tam gospodje jasno povejo, da oni hočejo nadvlado in ko oni ljudstvo farbajo, naj kritiki izginejo. Naj si pa to zapomnijo, da delavstvo pa tega ne bo dopustilo, ampak da zahteva popolno demokracijo in svobodo kritike. Ker le v tem slučaju bo mogoče, da dobijo centralni zastopniki zaupanje. Oprijeti se bodo morali res pravega dela!

Zato se strokovno organiziran proletarijat Litije vsekakor strinja s člankom s. Hlebeca v DKL, ki pove dosti jasno, kakšno ne sme biti. Sodrugi, imamo pa po našem mišljenju tudi dobro stran tega ujedinenja in sicer zato, ker vidimo, da sodelujejo pri njem kaj, ne samo prve borce kot je s. Makuc, ki mu ljudstvo še danes daje zaupanje, katerega tudi zasluzi, ampak zato, ker ima proletarijat Slovenije eno dobro šolo in se bo moral ujediniti preko vseh glav, levih in desnih in splošno pretrgati zveze z ljudmi, ki hočejo nadvlado, in tudi z onimi, ki bi hoteli kapitulirati. Postaviti si mora pravo in dobro strokovno centralno instanco, katera bo vodila res organizacijo z razredno-bojevnim geslom. Zato pozivamo delavstvo naj si tam upostavi svoje pravice. Sodrugi pa, ki so dosedaj diskutirali med seboj, naj to prenehajo in naj se primejo za resno delo, ki bo mnogo bolj koristno, kot pa medsebojna prerekanja.

Več sodrugov iz Litije.

Na delo za zaščito vajencev.

Obrtno in trgovskih vajencev in vajenk imamo v Sloveniji nad 12.000 in vsako leto se posveti raznim poklicem na novo do 4000 in isto število vajencev se izučijo obrti ali trgovstva. Samo mesta v Sloveniji imajo ogromno število vajencev, in sicer Ljubljana nad 1800 obrtnih in 250 trgovskih, Maribor nad 1000 in 150, Celje 400 in 80, Ptuj 300 in 50 vajencev in vajenk. Lansko šolsko leto smo imeli 66 obrtnonadaljevalnih in 8 gremijalnih trgovskih nadaljevalnih šol in za šolsko leto 1925-26 imamo pa še čez 90 obrtnonadaljevalnih šol po celi Sloveniji. Kljub temu, da imamo loliko šol, je pa še vseeno veliko število vajencev po deželi brez šol, posebno čevljarji, mizarji, krojači, kovači, vse tiste obrti, ki se nahajajo na deželi raztreseni po vaseh. Statistika omenja, da je čevljarjskih mojstrov 3076, mizarjev 1328, krojačev 1498, kovačev 1195 itd, potem je samoobsebi umevno do 80 odst. mojstrov, ki delajo z enim in tudi po več vajenci. Mojstrov, da delajo s pomočniki, pa nimamo niti 30 odst., ker vseh pomočnikov je zaposlenih po obrti samo okoli 3000 oseb. Iz tega je razvidno tista ogromna nadprodukcija vajencev in žalostno dejstvo učna doba za vajenca brez haska. V prvi vrsti se ne nudi šolske izobrazbe vsem vajencem. Ne obstoja za obrtni in trgovski naraščaj praktičnega in teoretičnega znanja v svoji stroki. Vajenci so brez zaščite za časa učne dobe, da bi se res skrbelo za vzgojo, uporablja se vajence za domača in hlapčevska dela kot brezplačen delavec, vajenci delajo preko zakonitega delovnega časa, v obrti je zaposlenih vajencev preko števila zakonitih predpisov, v nekaterih obrti se ima same vajence in povrh še to, da niti eden izučeni ne dela vsaj en teden kot plačani pomočnik. Vso učno dobo dela brezplačno in ko poteče, pa se postavi takoj na cesto. Vse take slučaje bodo morale organizacije podvzeti kerake in delati na to, ko poteče učna doba vajenca ali vajenke, da vsaj tri mesece ostane zaposlen kot pomočnik ali pomočnica. Na ta način se prisili obrtnike, da svoje vajence zares izuče dotične stroke. Za vajenca obstoje razne zakonite pravice in teh se je potreba posluževati, in ravno strokovne organizacije naj to delo izvrše v obrambo izkoriščanja obrtniškega naraščaja — saj tako postane ta mladina pozneje sobojevnica v delavskem pokretu. Zaupnica pa prosimo vsepovsod, da sporoče razne slučaje, ki jih bomo odstopili poklicanim oblastim v uvaževanje.

Izdajatelj za konzorcij Kobler Aleks., Ljubljana
Urednik: Al. Kobler, novinar, Ljubljana.
Tiskarna Josip Pavliček, Kočevje.